

מועצה אזורית לכיש - ניגוד אינטרסים ומתן הטבות לחברי מועצה ולחבר ועד מקומי

למשרד מבקר המדינה הגיע מידע בדבר פעולות חריגות של המועצה האזורית לכיש (להלן - המועצה) ושל חברי מועצה. בעיקבות המידע האמור, ערך משרד מבקר המדינה, במהלך שנת 1989, לסירווגין, בדיקה במועצה. הבדיקה העלתה, כי חברי מועצה התעלמו מהוראות החוק, שמטרתן למנוע מצב שלגביו קיים חשש של ניגוד אינטרסים בין תפקידם במועצה לבין תפקיד אחר או עניין אישי שלהם. עוד הועלו מימצאים חמורים בתחום הוצאת כספים מקופת המועצה ועשייה בניכסי המועצה, שיש בהן חריגה מקיום סידרי מינהל כספי תקין.

להלן מימצאי הביקורת העיקריים שהועלו:

1. על-פי הוראות סעיף 16 לצו המועצות המקומיות (מועצות אזוריות), התשי"ח-1958 (להלן - הצו), לא יהיה חבר מועצה צד לחוזה או לעסקה עם המועצה - אלא אם הדבר הותר על-ידי המועצה, ברוב של שני-שלישים מחבריה ואושר לה על-ידי שר הפנים. הודעה על מתן היתר לחוזה או לעסקה כאמור תפורסם ב"רשומות". העובר על הוראות סעיף זה צפוי למאסר ולקנס הקבועים בצו; הרשעה בעבירה לפי הוראות סעיף זה נחשבת כהרשעה בעבירה שיש עימה קלון.

(א) בסוף שנת 1987 מסרה המועצה לחבר מועצה, שהוא בעל נגרייה, ביצוע עבודות נגרות עבודה, בסכום של 7,500 ש"ח; דבר מסירת העבודה לא הובא לאישור מליאת המועצה.

(ב) בסוף שנת 1988 שכרה המועצה מאת אחד מחבריה שירותי הסעה, במשך ארבעה חודשים. השירות ניתן בתקופה זו, לסירווגין, במשך 17 ימים, ברכב של חבר המועצה האמור. ראש המועצה הסביר למשרד מבקר המדינה, כי בנסיבות העניין היתה זו הדרך הזולה ביותר לקבלת השירות. דבר ההתקשרות לא הובא לאישור מליאת המועצה.

משרד מבקר המדינה הדגיש בפני המועצה את החומרה שבהתעלמות מדינים, שמטרתם למנוע אפשרות מוחשית להיקלעות למצב של ניגוד אינטרסים.

2. סעיף 15 של הצו אוסר על חבר מועצה להשתתף בדיון במועצה או בוועדה מוועדותיה בנוגע לחוזה או לעסק שהוא מעוניין בו; העובר על הוראת סעיף זה צפוי למאסר ולקנס הקבועים בצו.

המועצה (באמצעות חברה-בת שלה) הינה בעלים משותפים של תחנת מעבר לתוצרת חקלאית. כל בעלי התחנה הסכימו, כי לתפקיד מנהל התחנה ימונה מועמד שהמועצה תמליץ עליו. לאחר מיספר דיונים, בשנים 1985 ו-1986, המליצה הוועדה החקלאית של המועצה למנות לתפקיד האמור את אחד מחברי המועצה, שהיה גם חבר הוועדה החקלאית עצמה, והוא קיבל את המינוי. הביקורת העלתה, שחרף היותו "נוגע בעניין", נכח המועמד האמור, בתור חבר המועצה, בדיונים בעניין מינויו, ואף נטל בהם חלק.

3. המועצה הוציאה כספים וכן ויתרה על הכנסות, ללא סמכות ובניגוד לחובת החיסכון המוטלת עליה כגוף ציבורי, כמפורט להלן:

(א) בסוף 1988 ערכה המועצה לחבריה טיול של שלושה ימים, שכלל לינה במלון יוקרתי באילת. בטיול השתתפו 13 מבין 15 חברי המועצה ובני-זוגם, מזכיר המועצה ואשתו, וכמו-כן שני זוגות נוספים, שהם תושבי האיזור. הטיול עלה יותר מ-43,000 ש"ח, דהיינו כ-1,300 ש"ח לכל משתתף.

המועצה הסבירה למשרד מבקר המדינה, כי קיימת במועצה מסורת של עריכת טיולים לחברי המועצה, שכן הם מבצעים את תפקידם הציבורי בלי שכר.

לדעת מבקר המדינה, אין להעניק לחברי המועצה הטבות מסוג כלשהו, בהעדר בסיס חוקי להוצאה, וכי בהחלטתה לערוך את הטיול חרגה המועצה מסמכותה. חומרה יתירה יש ליחס לעצם אירוח חברי המועצה ובני-ביתם במלון מפואר ויקר על-חשבון קופת הציבור.

שני הזוגות הנוספים שהשתתפו בטיול נדרשו להשתתף בהוצאות, אך רק בכ-1,100 ש"ח לכל זוג, כלומר - כ-550 ש"ח לכל משתתף. עד למועד סיום הביקורת לא העבירו שני הזוגות האמורים אף את הסכום המופחת שנדרש מהם.

(ב) בשנים 1988 ו-1989 נתנה המועצה לאחד מחבריה הנחה מארנונה על נכסים שבאחזקתו הנמצאים בתחום המועצה. המדובר בחבר המועצה, שהינו בעל הנגרייה לה נמסרו עבודות נגרות, כמתואר לעיל. בתיקי המועצה לא נמצאו בקשה או תיעוד אחר, מהם ניתן לעמוד על הנימוקים לקבלת ההחלטה על מתן ההנחה.

על הערות משרד מבקר המדינה השיבה המועצה, כי ההנחה לשנת 1988 היתה מוצדקת, בהתחשב במצבו הכלכלי הקשה של חבר המועצה באותה עת, אלא שאין היא מוצאת תיעוד ברור על כך בתיקיה; ההנחה לשנת 1989 ניתנה, לטענתה, בטעות.

לדעת משרד מבקר המדינה, הטעות הנטענת מעידה על העדר בדיקה ושמירה קפדנית על הוראות הצו והנחיות משרד הפנים, בנושא הענקת הנחות.

(ג) בסוף חודש אוגוסט 1988, כלומר כחודשיים לפני מועד הבחירות לכנסת ה-12, ערכה המועצה מסיבה לכבוד איש ציבור, שנבחר על-ידי סיעתו, בסמוך לפני אותו מועד, לרשימת מועמדיה לכנסת.

לדעת משרד מבקר המדינה, גם אם סכום ההוצאה לא היה גדול, הרי עצם סמיכות מועד המסיבה למועד בו נבחר איש הציבור כמועמד הסיעה ולמועד הבחירות לכנסת, יש בה כדי להעיד על אופיה הפוליטי של המסיבה, ועל העדר הצדקה לקיים אירוע כזה מכספי המועצה.

4. בבעלות המועצה מוסך שעמד ריק במשך שנים אחדות. ב-6.10.1988 החליטה המועצה להשכירו ללא מכרז, החל ב-1.1.1989, לאחיו של אחד מחברי המועצה. דמי השכירות נקבעו על סמך הצעות שנתקבלו שלוש שנים קודם לכן, במיסגרת מכרז להשכרת המיבנה, בו השתתף (כאחד משני מציעים) גם האח האמור של חבר המועצה.

במיכרז זה, שנערך בתחילת 1986, החליטה ועדת המיכרזים של המועצה, שלא להמליץ על אף אחד משני המציעים, שכן גם ההצעה הגבוהה יותר היתה נמוכה

ב-20% מהאומדן. בישיבתה האמורה באוקטובר 1988 החליטה המועצה, כאמור, להשכיר את המוסך לאחיו של חבר המועצה, אף שההצעה שהגיש למיכרז היתה הנמוכה יותר, וזאת לאחר שהסכים להשוות את הצעתו, בערכים דולריים, לזו של המציע האחר, ולאחר שלמועצה נמסר, כי המציע האחר ויתר על הצעתו לשכור את המוסך. המועצה הסבירה ב-14.2.1990 למשרד מבקר המדינה, כי המיבנה היה נטוש כשלוש שנים וקשה היה להשכירו, מאחר שהשוכר צריך היה להשקיע כספים כדי להתאימו לשימוש מחדש.

לדעת מבקר המדינה הצריכה השכרת המוסך עריכת מכרז נוסף, שכן מאז המיכרז הקודם חלפו כשלוש שנים, וההצעות שנתקבלו במיסגרתו היו, כאמור, נמוכות ב-20% לפחות מהאומדן.

5. המועצה החזיקה במרכז הכפרי נהורה בכ-80 דירות, שהוקמו על מיגרשים שבניהול מינהל מקרקעי ישראל (להלן - ממ"י). באפריל 1985 החליטה המועצה להעביר בתמורה את זכויותיה ב-49 מהדירות לתושבים בעלי ותק של ארבע שנים בתחומה, ובתנאי שאינם מחזיקים במשק חקלאי באחד מיישובי המועצה; את זכויותיה באחת מהדירות האמורות התחייבה להעביר לחבר בוועד המקומי (להלן - הרוכש) של המרכז הכפרי האמור, שהגיש הצעתו במיסגרת האמורה.

ממ"י עיכב, מטעמיו, מתן אישורו להעברת החכירה מהמועצה לרוכש.

הביקורת העלתה, שהרוכש הכין תוכנית להגדלת הדירה וביקש היתר בנייה מהוועדה המקומית לתכנון ולבנייה "שקמים", שבמרחב התכנון שלה נמצא המרכז הכפרי. הוועדה המקומית דחתה את הבקשה, בשל העדר הסכמת ממ"י, כבעלי המיגרש. ב-20.12.1988, כאשר הרוכש כיהן בתפקיד יו"ר הוועד המקומי החליטה המועצה לתמוך בבקשתו האמורה ולהגיש בקשה להיתר הבנייה על-שמה ובחתימתה. גם לבקשה זו של המועצה סירבה הוועדה המקומית להיענות, ומאותה סיבה, דהיינו - העדר הסכמת ממ"י. במענה לשאלת משרד מבקר המדינה השיבה המועצה, שהחכרת המיגרש על-ידי ממ"י התעכבה, וכי המועצה ראתה עצמה מחוייבת לסייע לרוכש, הואיל ושילם למועצה את מלוא התמורה. כמו-כן הודיעה המועצה, כי לאחר שבקשתה להיתר הבנייה לא אושרה על-ידי הוועדה, הוחזרו עותקי הבקשה לרוכש.

לדעת מבקר המדינה, לא היה מקום שהמועצה תחתום בשמה על הבקשה להיתר, שכן פעולה זו נוגדת את כללי המינהל הציבורי התקין, במיוחד נוכח העובדה שהחתימה האמורה באה כדי לעקוף את השהיית העברת זכויות החכירה לרוכש, עקב עמדת ממ"י.

המימצאים שהובאו בפרק זה מצביעים על ליקויים חמורים בשמירה על סידרי מינהל תקין על-ידי ראש המועצה וחברים אחרים במועצה. המדובר בנבחרים ציבור, שהחוק הפקיד בידיהם סמכויות וכן אחריות על שמירת כספי הציבור, שהשימוש בהם מותר אך ורק למטרות שנקבעו בחוק.

חומרה יתרה נודעת למיקרים בהם העניקו חברי מועצה, לעצמם ולמקורביהם, הטבות שונות על-חשבון המועצה, תוך התעלמות מהכללים למניעת ניגוד עניינים של נבחר ציבור ברשויות המקומיות.

על המועצה לנקוט צעדים שיבטיחו הפרדה מוחלטת בין תפקידם של חברי המועצה לבין אינטרסים אישיים שלהם, כדי למנוע שימוש בכספי המועצה למטרות זהות.

על משרד הפנים, שבידיו הפקיד המחוקק את הפיקוח על הרשויות המקומיות, לנקוט צעדים נמרצים לעקירת נורמות פסולות מקרב חברי המועצה.